Perioperatiiviset Hätätilanteet

Työkaluja todelliseen elämään

Taru Kantola
Anestesiologian ja tehohoidon erl, LT
Ayl, Meilahden sairaalan leikkausosasto, HUS
Human Factors- ja Simulaatiokouluttaja

PÄIVÄKIRURGISET KOULUTUSPÄIVÄT
Tampere 23.-24.9.2021

Yli 70% **terveydenhuollon hoitovirheistä johtuu kommunikaatio-ongelmista**

Canale et al., 2018, Allard & al., 2007

Allard & al., 2007, Mullany et al., 2016

MONIAMMATILLISTEN TIIMIEN KOULUTTAMINEN

CASE: VAIKEA ILMATIE

VAIKEA ILMATIE

= pelätyin komplikaatio anestesiainduktion yhteydessä
= tilanne, jossa anestesiologian erikoislääkäri kokee joko maskiventilaation, intubaation tai molemmat vaikeiksi

VAIKEA VENTILAATIO =
erikoislääkäri ei kykene ylläpitämään potilaan saturaatiota >90% maskiventilaation aikana (100% O2 ja painetuki)

VAIKEA INTUBAATIO =
erikoislääkäri ei onnistu intubaatiossa 3 yrityksellä

Esiintyvyys:

- Vaikea ventilaatio **1-5/100**
- Epäonnistunut intubaatio ppkl tai kentällä **1/50-100**

- Epäonnistunut intubaatio elektiivisessä leikkauksessa **1/2000**
- Ei voi ventiloida ja Ei voi intuboida **1/5000**

- Ilmatie-ongelma jonka vuoksi hätätracheostomia **1/50.000**

Vaikeaan ilmatiehen liittyvät komplikaatiot

- 30% kaikista anestesiaan liittyvistä kuolemista liittyy ilmatieongelmiin
  - mahan sisällön aspiraatio
  - hypoksia ja aivovaurio
  - nielu/trakea/ruokatorvivauriot
  - kaularangan vammat

Vaikea ilmatie

Potilaaseen liittyvät tekijät

synnynnäiset anatomiset poikkeavuudet

Tautitiloihin liittyvät poikkeavuudet

akromegalia

reuma, artriitti

Tiimiin liittyvät tekijät

kokemattomuus

puutteellinen pre-operatiivinen arvio

puutteellinen valmistautuminen

puutteelliset kommunikaatio- ja johtajuustaidot

Potilaaseen liittyvät muut tekijät

infektio (turvotus ja leukalukko)

pään ja kaulan alueen aiempi kirurgia tai sädehoito

tuumori

trauma

vaikea obesiteetti, raskaus, uniapnea

ilmatien palovammat

Välineistöön liittyvät tekijät

puutteellinen tai rikkinäinen välineistö

Kuinka voimme ennustaa vaikean ilmatien..?

Potilaan aiemmat anestesiakokemukset!!

Silmin havaittavat anatomiset poikkeavuudet

- parta
- pieni leuka
- pieni suu
- puuttuvat hampaat
- huonosti avautuva suu
- huonosti taipuva niska
- merkittävä lihavuus
- jäykkä niska
- isot rinnat
- kasvojen tai kaulan alueen deformiteetit

arvet, palovammat, kasvaimet, traumat ja leikkaukset, aiempi sädehoito…

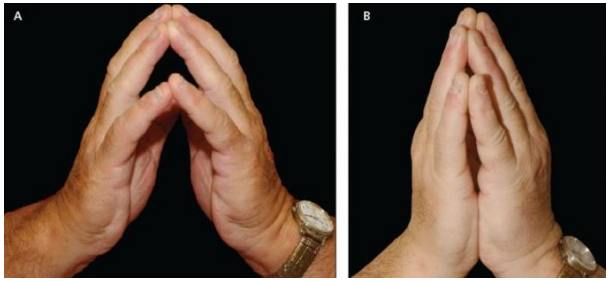

n. 50 % vaikeista ilmateistä tulee puskista!

→ **protokollat ja varasuunnitelmat**

Vaikean ilmatien protokolla

- kaikissa anestesiaa antavissa yksiköissä täytyy olla sellainen!

- varasuunnitelmat A – B – C, jos perinteinen intubaatio/ventilaatio ei onnistu

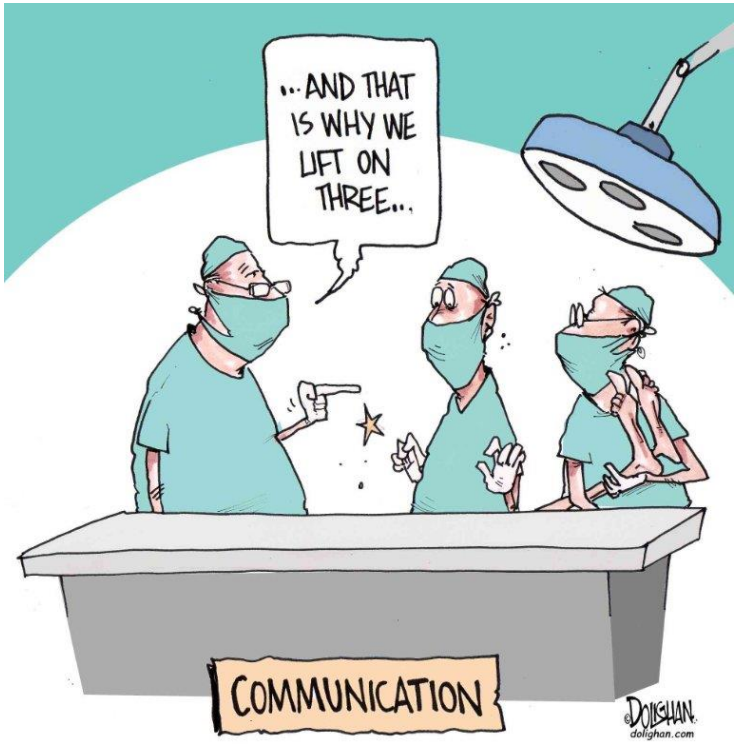

ONKO MEILLÄ PROTOKOLLA ....?

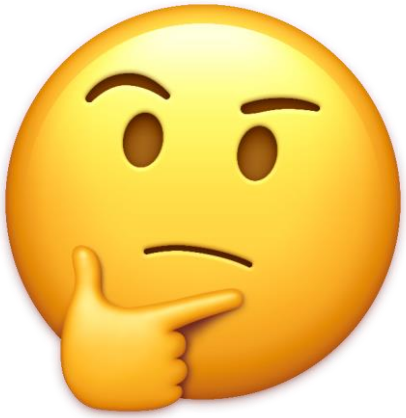

Ilmateiden hallinta induktion jälkeen - Vaikean ilmatien protokolla

Laatineet: Atek ilmatietyöryhmä Päivitetty: 2016

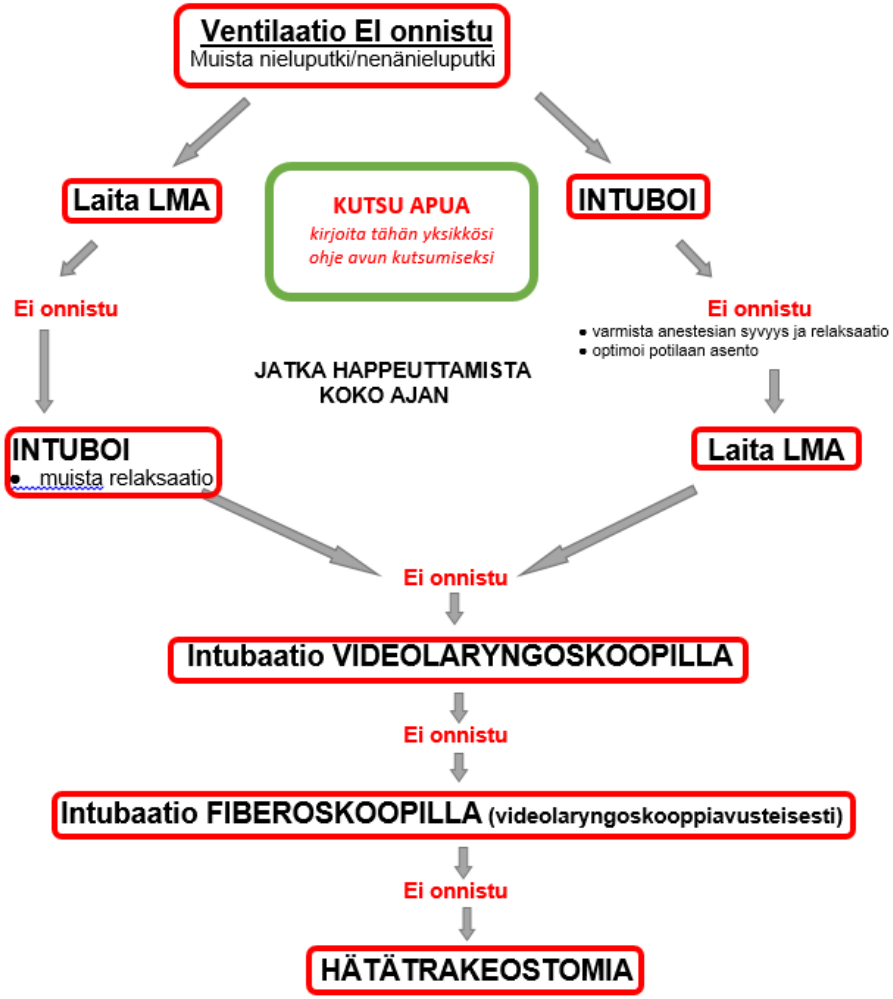

Yleisimmät syyt ventilaatio/intubaatiovaikeuksille

ANESTESIATIIMIN HUONO VALMISTAUTUMINEN
- perussairauksiin/esitietoihin ei ole tutustuttu
- apuvälineitä/lisäapua ei ole varattu etukäteen
- ei ole varasuunnitelmaa ventilaation/intubaation epäonnistuessa

Tarkistuslista!
Ilmatiearvio!

SAIRAALAN HUONO VALMISTAUTUMINEN
- Ei riittävää välineistöä vaikean ilmatien hallintaan
- Henkilökunnan koulutuksen puute vaikean ilmatien osalta
- Ei yhteistä “vaikean ilmatien”-protokollaa

protokolla
tai SOP

PUUTTEELLINEN TIIMITYÖSKENTELY JA/TAI KOMMUNIKAATIO
- Ei selvää johtajuutta
- Ei tarkoituksen mukaista tehtävien delegointia ja roolitusta
- Yleinen paniikkitunnelma, ihmiset huutavat ja juoksevat…

harjoittelu

Ei voi ventiloida, ei voi intuboida + matala saturaatio

- Jos ilmatietä ei saada haltuun, potilas kuolee/saa aivovaurion.
- Kirurginen ilmatie mahdollisimman ripeästi!!!
- Kutsu paikalle kirurgi!
- Pyri tekemään ilmatie ennen elottomuutta!
- Eloton potilas: PRIORISOI A: ilmatien teon aikana ei painelua!!!
- Tee mahdollisimman nopeasti ja YKSINKERTAISESTI

DAS PROTOCOL: Puukko - **B**ougie – **P**ieni putki

Kuinka suuret ilmatie-ongelmat *yleensä* vältetään…?

- **TUTUSTU ETUKÄTEEN** potilaan anatomiaan ja historiaan etukäteen

- **TEE TARKISTUSLISTA** → Jos *pienikin* epäilys vaikeasta ilmatiestä **SANO SE ÄÄNEEN**

  → varaa tarvittavat välineet/lisäapu paikalle

- **TEE VARASUUNNITELMA JA KERRO SE TIIMILLE!** Delegoi roolit ja tehtävät etukäteen.

- **PYYDÄ LISÄAPUA AJOISSA** (vaikka jo etukäteen)!!

  → tiedota ajoissa kirurgia mahdollisesta kirurgisen ilmatien tarpeesta ja varaa välineet valmiiksi

- Ota potilas aina saliin, jos mahdollista (ppkl tai vo on huono paikka vaikeaan intubaatioon)

- **ÄLÄ JUMIUDU!** Jos yksi tekniikka ei onnistu siirry seuraavaan taktiikkaan ripeästi

- **HARJOITTELE VAIKEAN ILMATIEN PROTOKOLLAA TIIMIN KANSSA!**

KOMMUNIKAATIO

Stress and Performance

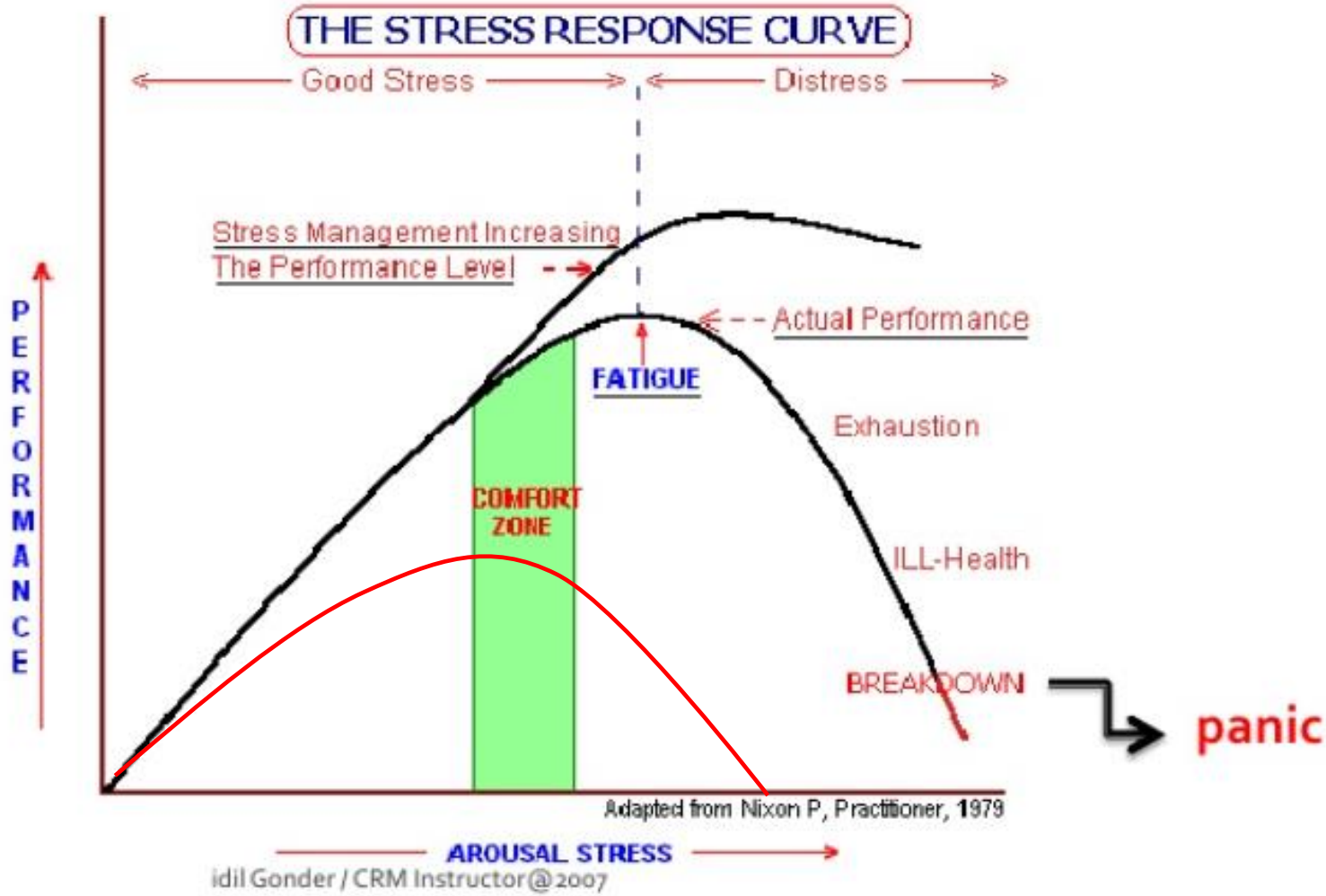

OPETTELE OMA STRESSIREAKTIOSI

- stressiä ei tarvitse tai voi poistaa!
- stressioireet ovat luontainen fysiologinen reaktio
- stressille kehittyy ”resistenssi” mitä enemmän kohtaamme sitä
- stressi helpottuu kun harjoittelemme stressaavia tilanteita

HÄTÄTILANTEISSA VAIN 1 JOHTAJIA

Koordinoi tilannetta
Jakaa tehtävät
Suunnittelee tulevaa
Tukee tiimiä
Tekee päätökset

HÄTÄTILANTEET JA TIIMITYÖSKENTELY

Työkaluja todelliseen elämään

Nimeä ongelma ja
Anna yksiselitteisiä selviä määräyksiä standardikielellä

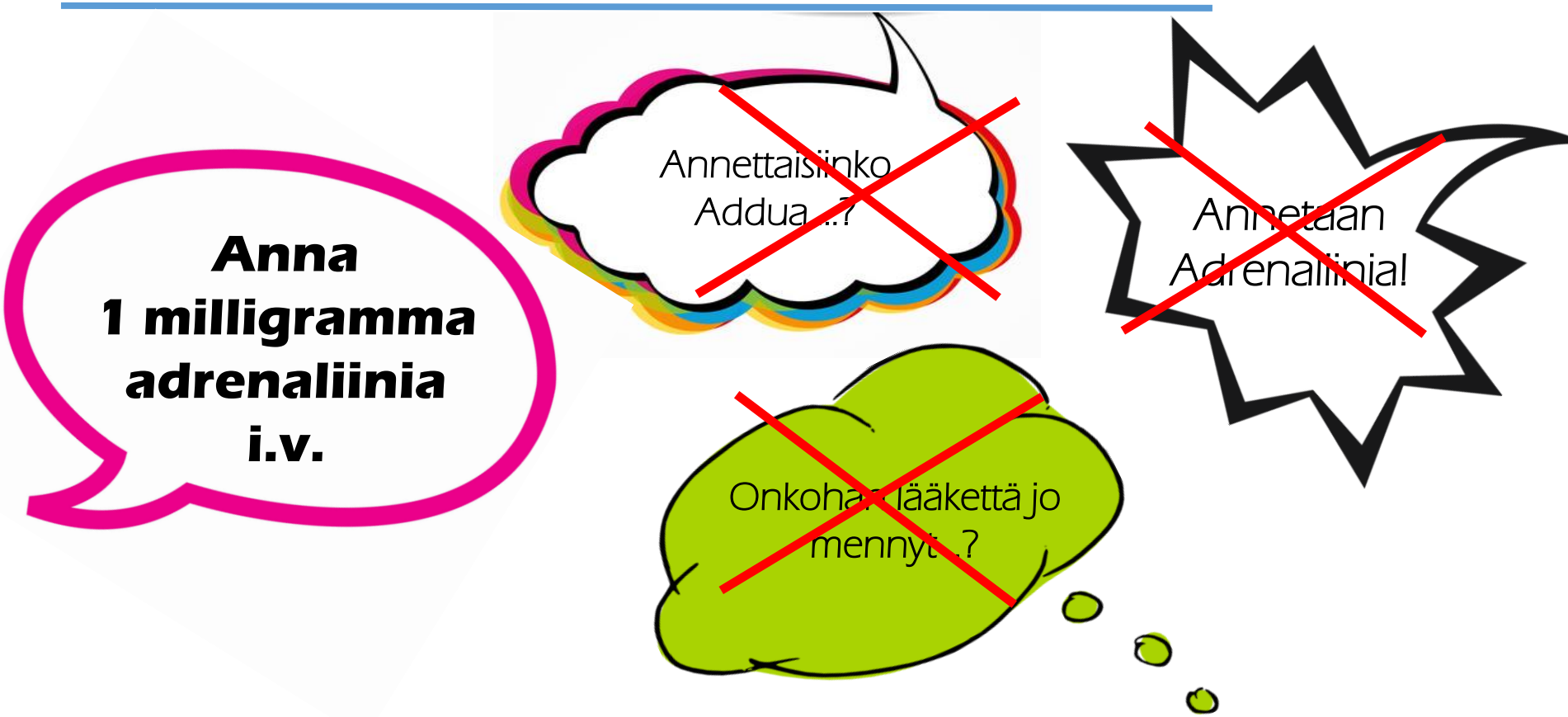

”Annetaan pari milliä ketkua
ja sitten Sepon pommi”

”PIUHA”

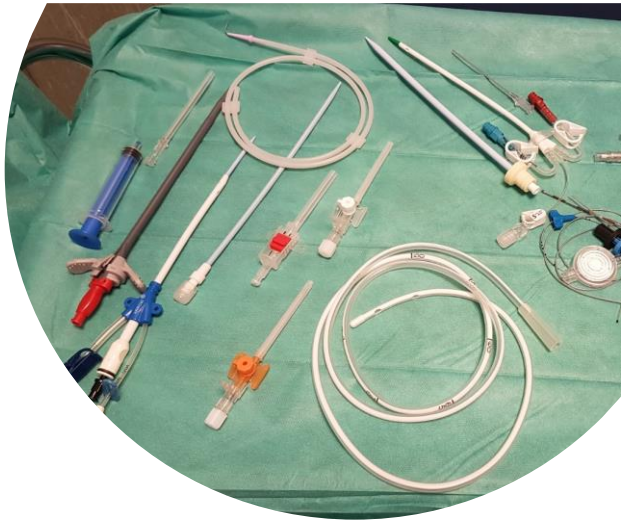

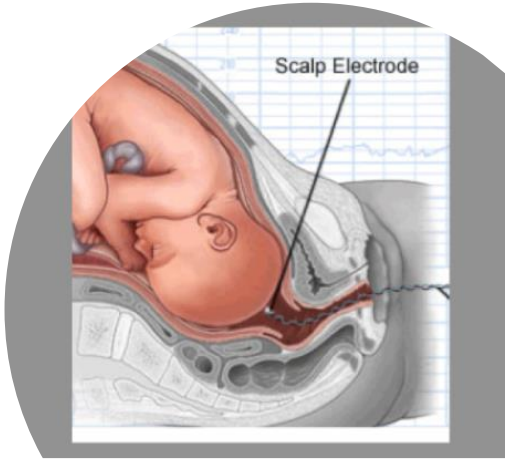

Olettaminen on kaikkien mokien äiti,
... tai vähintään pikkuserkku

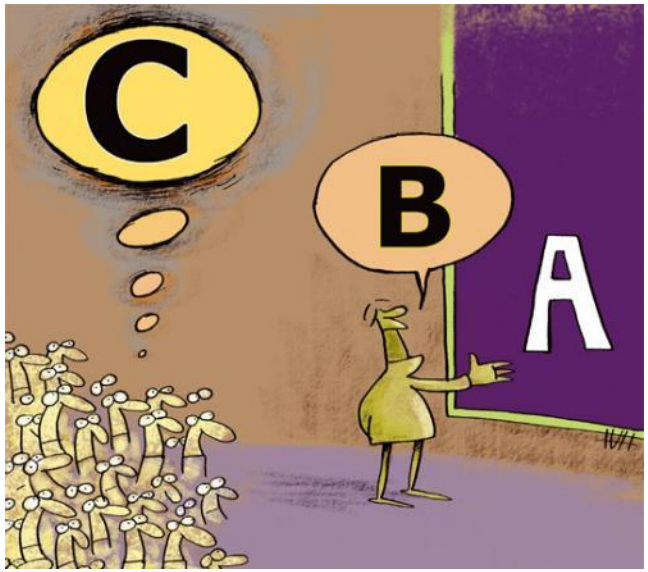

- Ajateltu ≠ Sanottu
- Sanottu ≠ Kuultu
- Kuultu ≠ Ymmärretty
- Suostuminen ≠ Toteuttaminen
- Tehty ≠ Jatkuva toiminta

Käytä kohdennettua suljetun ympyrän kommunikaatiota

Humans are crap at multitasking
- ota askel taaksepäin ja delegoi viisaasti

ÄLÄ OLE SANKARI

-

PYYDÄ LISÄAPUA!

-

KONSULTOI KOLLEGAA!

Ota aikalisä

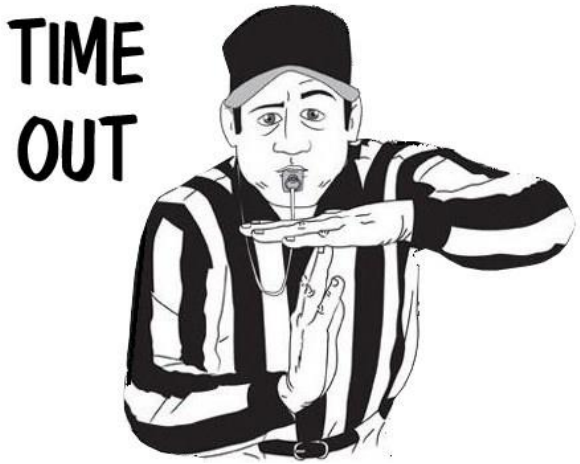

Puhu ääneen, myönnä jos et osaa ja uskalla kyseenalaistaa!

Käytä apuvälineitä

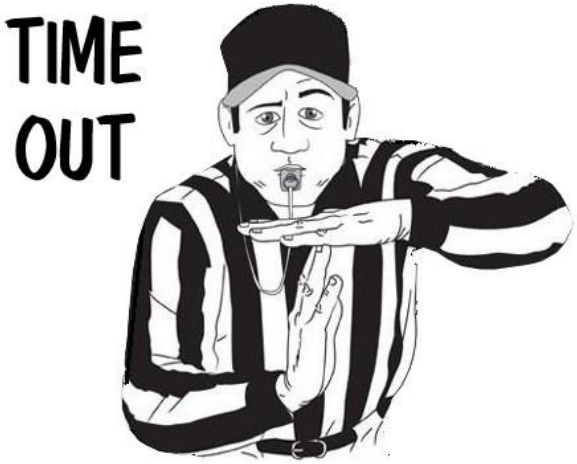

”HUONO POTILAS” –TOIMINTAPROTOKOLLA MEILAHDESSA

1. ”Nenänpääindeksi” aka ”intuitio”

2. ***10s arvio ensiarvio:*** KATSO-KUUNTELE-KOSKETA-HAISTA

→ välittömät henkeä uhkaavat tilat tunnistettava ja hoidettava *HETI!*

2. Kuuntele raportti, kutsu lisäapua jos tarpeen ISBAR

3. Potilas monitoriin + asento + O2

4. A AIRWAY B BREATHING C CIRCULATION D DISABILITY E EXPOSURE - Tilannearvio

5. Lisätutkimukset: Astrup / EKG / kuvantaminen / siirto

6. Uudelleenarvioi

7. Tee päätös jatkohoidosta

Luo rauhallinen ja turvallinen ilmapiiri

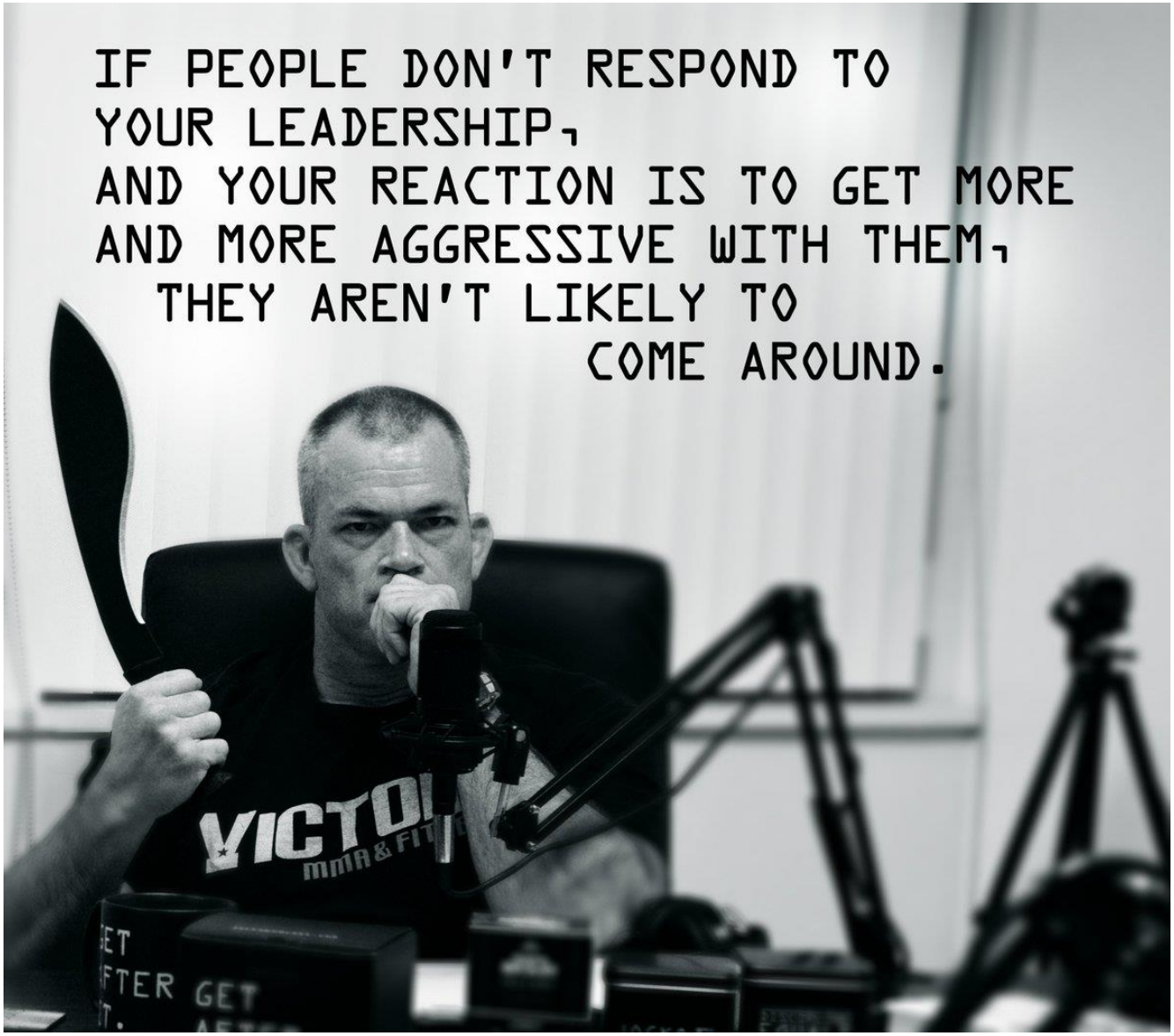
IF PEOPLE DON'T RESPOND TO
YOUR LEADERSHIP,
AND YOUR REACTION IS TO GET MORE
AND MORE AGGRESSIVE WITH THEM,
THEY AREN'T LIKELY TO
COME AROUND.

Pura vaikeat tilanteet, pyydä palautetta ja harjoittele

Selvitä kuka johtaa tilannetta

Anna selviä määräyksiä standardikielellä

Käytä kohdennettua suljetun ympyrän kommunikaatiota

Ota askel taaksepäin, delegoi viisaasti

Ota aikalisä

Puhu ääneen ja uskalla kyseenalaistaa!

Käytä apuvälineitä

Luo rauhallinen ja turvallinen ilmapiiri

Pura vaikeat tilanteet, pyydä palautetta ja harjoittele

Kiitos!

Dream teams are not born, they are made